

На основу члана 50. став 1. тачка 6) и члана 39. став 1. Закона о енергетици („Службени гласник РС“, бр. 145/14, 95/18-др.закон, 40/21, 35/23-др.закон, 62/23 и 94/24), члана 6. став 1. и члана 26. став 3. Уредбе о мрежним правилима о хармонизованим тарифама за транспорт природног гаса („Службени гласник РС“, број 112/22) и члана 12. Статута Агенције за енергетику Републике Србије („Службени гласник РС“ број 52/05),

Савет Агенције за енергетику Републике Србије на 318. седници од 30. јануара 2025. године донео је

ОДЛУКУ

1. Доноси се Методологија за одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса, која је одштампана уз ову одлуку и чини њен саставни део.
2. Даном ступања на снагу ове одлуке престаје да важи Одлука о утврђивању Методологије за одређивање цене приступа транспортном систему за природни гас и Методологија за одређивање цене приступа транспортном систему за природни гас („Службени гласник РС“, бр. 93/12, 123/12, 5/14, 116/14, 30/15, 62/16, 111/17, 4/19, 78/22, 130/22 и 70/24).
3. Ова одлука се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“ и ступа на снагу осмог дана од дана објављивања.

Савет Агенције за енергетику Републике Србије

Број: 42/2025-Д-02

У Београду, 30. јануара 2025. године

ПРЕДСЕДНИК САВЕТА

Дејан Поповић

МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ЦЕНЕ ПРИСТУПА СИСТЕМУ ЗА ТРАНСПОРТ ПРИРОДНОГ ГАСА

I. ПРЕДМЕТ МЕТОДОЛОГИЈЕ

Овом методологијом се одређује метод регулације цене приступа систему за транспорт природног гаса који је заснован на оправданим трошковима пословања и одговарајућем приносу на средства уложена у ефикасно обављање енергетске делатности, елементи за које се утврђују тарифе (у даљем тексту: тарифни елементи) и начин израчунавања регулисаних цена, односно тарифа, начин обрачуна услуге транспорта природног гаса, дужина тарифног и регулаторног периода као временског периода за који се израчунава цена приступа систему за транспорт природног гаса, начин утврђивања оправданости трошкова, начин, поступак и рокови за достављање документације и врста документације коју оператор транспортног система доставља Агенцији за енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Агенција), као и начин утврђивања цене приступа транспортном систему, односно начин утврђивања цене приступа транспортним системима када више од једног оператора обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас на територији Републике Србије, и принципи ефикасног механизма за компензацију прихода и расхода, нивои мултипликатора сезонских фактора и попушта, коришћење остварене аукцијске премије и друга питања у складу са законом који уређује енергетику и уредбом која уређује мрежна правила о хармонизованим тарифама за транспорт природног гаса.

II. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

Метод регулације примењен у овој методологији заснива се на регулаторном режиму "стопе поврата", којим се оператору транспортног система одређује висина дозвољеног прихода за регулаторни период, односно цена приступа систему за транспорт природног гаса којом се обезбеђује:

- 1) покривање оправданих трошкова пословања и одговарајућег приноса на ефикасно уложена средства у обављање делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас којима се обезбеђује краткорочна и дугорочна сигурност снабдевања, односно одрживи развој система;
- 2) безбедност рада система;
- 3) подстицање економске и енергетске ефикасности;
- 4) недискриминација, односно једнаки положај корисника система;
- 5) спречавање међусобног субвенционисања између појединих делатности које обавља оператор транспортног система и између појединих корисника система;
- 6) предвидивост цена приступа транспортним системима током регулаторног периода и
- 7) спречавање нарушавања прекограничне трговине и подршка интеграцији тржишта природног гаса.

Расподела дозвољеног прихода на тарифне елементе и израчунавање тарифа се заснива на улазно-излазном систему и то применом модела „удаљеност пондерисана капацитетом“.

Ако више од једног оператора транспортног система обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас на територији Републике Србије по регулисаним ценама, сви они сагласно Уредби имају обавезу да заједнички примењују ову методологију.

III. ПОЈМОВИ И ДЕФИНИЦИЈЕ

Појмови употребљени у овој методологији имају следеће значење:

- 1) Гасна година – временски период који почиње у 04:00 часова UTC 1. октобра једне године и завршава се у 04:00 часова UTC 1. октобра наредне године код летњег рачунања времена;
- 2) Гасни дан - је период од 5:00 UTC до 5:00 UTC следећег дана код зимског рачунања времена, односно од 4:00 UTC до 4:00 UTC следећег дана код летњег рачунања времена;
- 3) Гасни квартал – временски период од три (3) Гасна месеца који почиње 1. октобра, 1. јануара, 1. априла и 1. јула и завршава се 1 јануара, 1.априла, 1. јула , 1. октобра, с тим да је почетак и крај Гасног квартала у 05:00 часова UTC код зимског рачунања времена, односно у 04:00 часова UTC код летњег рачунања времена;
- 4) Гасни месец – временски период који почиње у 5:00 часова UTC првог Гасног дана у календарском месецу и завршава се у 05:00 часова UTC првог Гасног дана наредног календарског месеца код зимског рачунања времена, односно почиње у 04:00 часова UTC првог Гасног дана у календарском месецу и завршава се у 04:00 часова UTC првог Гасног дана наредног календарског месеца код летњег рачунања времена;
- 5) Горња топлотна вредност или ГТВ - енергетски садржај за референтну температуру сагоревања од 298,15 K (25°C) који одговара горњој топлотној вредности измереној у складу са ISO15971, у kWh/Nm³;
- 6) Излазна тачка из транспортног система - место на излазу из транспортног система за природни гас у којем оператор транспортног система испоручује природни гас у дистрибутивни систем, други транспортни систем, складиште природног гаса или крајњем купцу прикљученом на транспортни систем;
- 7) Инфо-правила - скуп енергетских и економских података систематизованих у табелама који се достављају Агенцији у циљу њеног редовног извештавања као и за потребе одређивања цена приступа систему за транспорт природног гаса;
- 8) kWh - количина енергије природног гаса која се израчунава као производ запремине природног гаса у Нормалним кубним метрима (Nm³) и Горње топлотне вредности природног гаса;
- 9) Нормални кубни метар или Nm³ – количина природног гаса која заузима запремину од једног кубног метра при температури природног гаса од 273,15 K (0 °C) и при апсолутном притиску од 1,01325 bar;
- 10) Повратни капацитет - прекидни капацитет који се уговара за транспорт природног гаса у супротном смеру у односу на физички ток природног гаса на улазним тачкама у транспортни систем из другог транспортног система или из складишта, односно на излазним тачкама из транспортног система у други транспортни систем или у складиште;
- 11) Регулаторни период - временски период у трајању од пет гасних година за који се овом методологијом утврђују општа правила за дозвољен приход оператора транспортног система;

- 12) Спојени транспортни систем – означава међусобно повезане транспортне системе за природни гас на територији Републике Србије на којима најмање два оператора обавља делатност транспорта природног гаса по регулисаним ценама, у ком случају ови оператори заједнички примењују ову методологију, а Агенција одређује заједничке цене приступа овим системима који се посматрају као целина (као јединствен улазно-излазни систем) које се исказују према прописаним тарифама за све улазне и излазне тачке, осим за тачке које су места повезивања ових система (места која су истовремено излазне тачке из једног и улазне тачке у други транспортни систем);
- 13) Тарифни елементи - обрачунске величине на које се распоређује приход од услуга транспорта оператора транспортног система који је одобрен за тарифни период у складу са овом методологијом;
- 14) Тарифни период - временски период у трајању од једне гасне године током којег се примењује одређен ниво регулисаних цена укључујући и референтну цену - у даљем тексту у формулама и објашњењима формула означен са t ;
- 15) Уговорени капацитет - капацитет на улазној тачки и/или на излазној тачки из транспортног система који је корисник система уговорио са оператором транспортног система ради коришћења услуге транспорта природног гаса у одређеном временском периоду, у kWh/дан, и
- 16) Улазна тачка у транспортни систем - место на улазу у транспортни систем за природни гас у којем оператор транспортног система преузима природни гас у транспортни систем из другог транспортног система за природни гас, од произвођача природног гаса или из складишта природног гаса.

Остали појмови употребљени у овој методологији имају исто значење као у закону којим се уређује област енергетике (у даљем тексту: Закон) и уредби која уређује мрежна правила о хармонизованим тарифама за транспорт природног гаса (у даљем тексту: Уредба).

При израчунавању према формулама у овој методологији, све вредности које се изражавају у процентима се деле са 100.

IV. ОДРЕЂИВАЊЕ ДОЗВОЉЕНОГ ПРИХОДА

Дозвољени приход оператора транспортног система се обрачунава на основу оправданих трошкова пословања и одговарајућег приноса на ефикасно уложена средства у обављање делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас.

Оправданост трошкова се оцењује према природи конкретног трошка сагледавањем његове сврсисходности, провером количина и цене којом је изазван конкретан трошак, упоредном анализом трошкова оператора транспортног система заснованом на подацима о трошковима у претходном периоду и трошковима других оператора транспортног система у земљи и окружењу (benchmarking).

IV. 1. Заједнички оперативни трошкови, средства, трошкови амортизације и остали приходи

Заједничким оперативним трошковима се сматрају оперативни трошкови настали ради омогућавања функционисања оператора транспортног система који поред делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас обавља другу енергетску

делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетских делатностима, а који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким средствима се сматрају средства (нематеријална имовина осим goodwill-а, некретнине, постројења и опрема) која су неопходна за функционисање оператора транспортног система који, поред делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетским делатностима, а који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким трошковима амортизације се сматрају трошкови амортизације заједничких средстава настали ради омогућавања функционисања оператора транспортног система који, поред делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетских делатностима, а који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким осталим приходима се сматрају остали приходи остварени ангажовањем заједничких ресурса оператора транспортног система који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједнички оперативни трошкови, средства, трошкови амортизације и остали приходи се распоређују на делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас за коју се утврђује дозвољени приход и на друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетским делатностима, на основу правила (кључева) за распоређивање заједничких билансних позиција утврђених у општем акту о рачуноводству и рачуноводственим политикама енергетског субјекта и одлуком о начину, поступку и роковима за вођење књиговодствених евиденција за потребе регулације и спровођење поступка раздвајања рачуна по делатностима.

IV. 2. Обрачун дозвољеног прихода

Обрачун дозвољеног прихода оператора транспортног система у тарифном периоду током регулаторног периода врши се применом формуле:

$$ДП_t = ПТ_t + ПНТ_t$$

где су:

ДП_т – дозвољени приход оператора транспортног система у периоду т (у динарима);
ПТ_т – приход од услуга транспорта оператора транспортног система у периоду т (у динарима) и
ПНТ_т – приход од услуга које нису услуге транспорта оператора транспортног система у периоду т (у динарима).

Приход од услуга транспорта оператора транспортног система остварује се од тарифа за транспорт заснованих на капацитету.

Приход од услуга које нису услуге транспорта оператора транспортног система су приходи од пружања нестандартних услуга и приходи од услуга прикључења на систем за транспорт природног гаса.

Приходи од услуга које нису услуге транспорта оператора транспортног система остварује, у смислу Уредбе, од тарифа за услуге које нису услуге транспорта, а које су одређене у акту о ценама нестандартних услуга и акту о трошковима прикључења донетим у складу са Законом, и које одговарају трошковима, недискриминаторне су, објективне и транспарентне и наплаћују се од лица која користе конкретну услугу која није услуга транспорта у циљу свођења међусобног субвенционисања између корисника система на најмању могућу меру.

Приход од услуга транспорта оператора транспортног система природног гаса по основу обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас утврђује се за сваки тарифни период регулаторног периода и обрачунава се применом формуле:

$$ПТ_t = ОТ_t + А_t + ППТК * РС_t + ТГ_t + КЕ_t - (ПНУ_t + ОП_t)$$

где су:

ПТ_t – приход од услуга транспорта оператора транспортног система у периоду t (у динарима);

ОТ_t – оперативни трошкови у периоду t (у динарима);

А_t – трошкови амортизације у периоду t (у динарима);

ППТК – стопа приноса на регулисана средства у регулаторном периоду (у %);

РС_t – регулисана средства у периоду t (у динарима);

ТГ_t – трошкови природног гаса за надокнаду губитака у систему за транспорт природног гаса у периоду t (у динарима);

КЕ_t – корекциони елемент у периоду t (у динарима);

ПНУ_t – приходи од нестандартних услуга у периоду t (у динарима), и

ОП_t – остали приходи у периоду t (у динарима).

Корекциони елемент у тарифном периоду који је обрачунат за календарску годину која претходи тарифном периоду, односно за претходне календарске године за које корекциони елемент није обрачунат, се укључује у приход од услуга транспорта у тарифном периоду највише до висине од 30% од прихода од услуга транспорта у тарифном периоду пре укључивања корекционог елемента, док се остатак корекционог елемента укључује у приход од услуга транспорта за наредни тарифни период.

Приходи од услуга транспорта оператора транспортног система у тарифним периодима током регулаторног периода се поравнавају применом формула:

$$ПП_1 = ПТ_1$$

$$ПП_t = ПП_{t-1} * (1 + A) \text{ за } t = 2, 3, 4, 5$$

где су:

ПП_t – поравнати приходи од услуга транспорта у периоду t (у динарима) и

A – коефицијент поравнања утврђен итеративним поступком којим се нето садашња вредност поравнатих прихода од услуга транспорта изједначава са нето садашњом вредности

прихода од услуга транспорта за све тарифне периоде током регулаторног периода уз услов да је:

$$\sum_{\tau=1}^5 \frac{ПГ_{\tau}}{(1 + ППТК)^{\tau}} = \sum_{\tau=1}^5 \frac{ПП_{\tau}}{(1 + ППТК)^{\tau}}$$

Поравнати приходи од услуга транспорта оператора транспортног система, који су обрачунати за тарифне периоде током регулаторног периода у складу са овим одељком, мењају се током регулаторног периода по основу укључивања корекционог елемента у поравнате приходе од услуга транспорта за наредне тарифне периоде.

$КПП_{\tau} = ПП_{\tau} - КЕ_1 + КЕ_{\tau}$ уз услов да је:
 $|КЕ_{\tau}| < 0,3 * ((ОТ_1 + А_1 + ППТК * РС_1 + ТГ_1 - (ПНУ_1 + ОП_1))$ односно

$КПП_{\tau} = ПП_{\tau} - КЕ_1 + 0,3 * ((ОТ_1 + А_1 + ППТК * РС_1 + ТГ_1 - (ПНУ_1 + ОП_1))$, уз услов да је:
 $|КЕ_{\tau}| > 0,3 * ((ОТ_1 + А_1 + ППТК * РС_1 + ТГ_1 - (ПНУ_1 + ОП_1))$ и $КЕ_{\tau} > 0$ односно

$КПП_{\tau} = ПП_{\tau} - КЕ_1 - 0,3 * ((ОТ_1 + А_1 + ППТК * РС_1 + ТГ_1 - (ПНУ_1 + ОП_1))$ уз услов да је:
 $|КЕ_{\tau}| > 0,3 * ((ОТ_1 + А_1 + ППТК * РС_1 + ТГ_1 - (ПНУ_1 + ОП_1))$ и $КЕ_{\tau} < 0$

где су:

$КПП_{\tau}$ – кориговани поравнати приход од услуге транспорта у периоду τ , и
 τ_1 – индекс који означава први тарифни период.

У изузетном случају, на образложен захтев оператора транспортних система чију оправданост цени Агенција, поравнати приходи од услуга транспорта оператора транспортног система који су обрачунати за тарифне периоде током регулаторног периода у складу са овим одељком могу се променити током регулаторног периода ако настану изузетне околности које узрокују трошкове које оператор транспортног система није могао да планира или спречи а које утичу више од 10% на висину прихода од услуга транспорта за тарифни период.

Тарифни период у коме се промене приходи од услуга транспорта оператора транспортног система у складу са претходним ставом посматра се као први тарифни период постојећег регулаторног периода.

IV. 2.1. Оперативни трошкови

Оперативни трошкови представљају оправдане трошкове настале по основу обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас и чине их:

- 1) набавна вредност природног гаса за балансирање;
- 2) трошкови материјала и енергије;
- 3) трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи;
- 4) трошкови производних услуга;
- 5) нематеријални трошкови;
- 6) део резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених, а који се исплаћују у регулаторном периоду, и
- 7) трошкови лизинга средстава са правом коришћења преко годину дана.

У оперативним трошковима садржани су и:

- 1) трошкови који потичу од употребе средстава прибављених без накнаде;
- 2) регулаторна накнада која чини део цене за приступ систему за транспорт природног гаса, и
- 3) накнада власнику транспортног система када је оператор транспортног система организован као независни оператор система.

Регулаторна накнада се утврђује применом формуле:

$$РН_t = 1,50\% * (УОТ_t + A_t + ППТК * РС_t)$$

где су:

$РН_t$ – регулаторна накнада у периоду t (у динарима);

$УОТ_t$ – оперативни трошкови утврђени пре укључивања набавне вредности природног гаса за балансирање и трошка регулаторне накнаде у периоду t (у динарима);

A_t – трошкови амортизације у периоду t (у динарима);

$ППТК_t$ – стопа приноса на регулисана средства у периоду t (у %) и

$РС_t$ – регулисана средства у периоду t (у динарима).

Накнада власнику транспортног система, када је оператор транспортног система организован као независни оператор система, сматра се оправданим оперативним трошком и утврђује се применом формуле:

$$Н_t = (ВA_t + ППТК * ВПНВС_t),$$

где су:

$Н_t$ – накнада власнику транспортног система када је оператор транспортног система организован као независни оператор система у периоду t (у динарима);

$ВA_t$ – трошкови амортизације транспортног система који није у власништву независног оператора система у периоду t (у динарима);

$ППТК$ – стопа приноса на регулисана средства оператора транспортног система у регулаторном периоду (у %) и

$ВПНВС_t$ – нето вредност транспортног система који није у власништву независног оператора система на почетку периода t (у динарима);

Трошкови амортизације и нето вредност транспортног система који није у власништву независног оператора система утврђују се у складу са одлуком којим се уређује начин, поступак и рокови за вођење књиговодствених евиденција и спровођење поступка раздвајања рачуна по делатностима.

IV. 2.2. Трошкови амортизације

Трошкови амортизације представљају оправдане трошкове амортизације средстава која су у функцији обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, при чему се у трошкове амортизације укључују и трошкови амортизације средстава прибављених без накнаде.

Трошкови амортизације обухватају трошкове амортизације постојећих средстава на почетку тарифног периода и трошкове амортизације средстава која ће бити активирана у тарифном периоду.

Трошкови амортизације постојећих и средстава која ће бити активирана у тарифном периоду обрачунавају се пропорционалном методом у процењеном корисном веку трајања средстава. Трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у тарифном периоду обрачунавају се на основицу коју чини 50% вредности активиране нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме у припреми.

Трошкови амортизације се обрачунавају применом формуле:

$$A_t = АПС_t + ААС_t$$

где су:

A_t – трошкови амортизације у периоду t (у динарима);

$АПС_t$ – трошкови амортизације постојећих средстава у периоду t (у динарима) и

$ААС_t$ – трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у периоду t (у динарима).

Трошкови амортизације постојећих средстава која чине систем за транспорт природног гаса утврђују се на основу посебне евиденције о бруто, исправци и нето вредности некретнина, постројења и опреме која чине систем за транспорт природног гаса применом годишњих стопа амортизације у складу са одлуком о начину, поступку и роковима за вођење књиговодствених евиденција за потребе регулације и спровођење поступка раздвајања рачуна по делатностима.

Оператор транспортног система има обавезу да обезбеди посебну евиденцију о трошковима амортизације средстава која чине систем за транспорт природног гаса. Трошкови амортизације осталих средстава која чине остала нематеријална имовина, некретнине, постројења и опрема која су ангажована на обављању делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас утврђују се на основу података исказаним у пословним књигама.

IV. 2.3. Регулисана средства

Регулисана средства представљају нето вредност нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме која су ангажована на обављању делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, изузимајући:

- 1) goodwill;
- 2) авансе за нематеријалну имовину, некретнине, постројења и опрему;
- 3) нето вредност некретнина, постројења и опреме узетих у лизинг са правом коришћења преко годину дана;
- 4) нето вредност средстава прибављених без накнаде, као што су донације, учешће трећих лица у изградњи система за транспорт природног гаса, средства прикупљена по основу изградње прикључака и слично и
- 5) нето вредност нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме у припреми, која се не активирају у тарифном периоду или која нису оправдана и/или ефикасна.

Оправданост и ефикасност инвестиција ради потребе развоја система за транспорт природног гаса, у циљу задовољавања пораста потражње за природним гасом, отклањања загушења у мрежи као и повећања сигурности и квалитета испоруке, се утврђује на основу усклађености улагања са планом развоја система за транспорт природног гаса са планом инвестиција и годишњим програмом, односно планом пословања енергетског субјекта.

Регулисана средства су основица за обрачун приноса на ангажована средства који оператор транспортног система може да оствари у тарифном периоду.

Вредност регулисаних средстава обрачунава се као аритметичка средина вредности регулисаних средстава на почетку тарифног периода и вредности регулисаних средстава на крају тарифног периода применом формуле:

$$PC_T = (P_{PC_T} + K_{PC_T})/2$$

где су:

PC_T – регулисана средства у периоду t (у динарима);

P_{PC_T} – вредност регулисаних средстава на почетку периода t (у динарима), и

K_{PC_T} – вредност регулисаних средстава на крају периода t (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на почетку тарифног периода обрачунава се применом формуле:

$$P_{PC_T} = ПНВС_T - ПСБН_T - ПНСУП_T$$

где су:

$ПНВС_T$ – нето вредност нематеријалне имовине, некретнина постројења и опреме на почетку периода t (у динарима);

$ПСБН_T$ – нето вредност средстава прибављених без накнаде на почетку периода t (у динарима), и

$ПНСУП_T$ – нето вредност нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме у припреми на почетку периода t , а која неће бити активирана у периоду t или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на крају тарифног периода обрачунава се применом формуле:

$$K_{PC_T} = PC_T - APC_T + \Delta CУП_T - НОПС_T - \Delta СБН_T - \Delta НСУП_T$$

где су:

APC_T – трошкови амортизације регулисаних средстава који не укључују трошкове амортизације средстава прибављених без накнаде у периоду t који се обрачунавају на начин дефинисан овом методологијом (у динарима);

$\Delta CУП_T$ – промена вредности нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме у припреми у периоду t , увећана за нето вредност нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме у припреми на почетку периода t , а која ће бити активирана у периоду t (у динарима);

$НОПС_T$ – нето вредност средстава која су отуђена и/или трајно повучена из употребе у периоду t (у динарима);

$\Delta\text{СБН}_t$ – промена вредности средстава прибављених без накнаде у периоду t (у динарима), и
 $\Delta\text{НСУП}_t$ – промена вредности нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме у припреми која неће бити активирана у периоду t или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

Вредност регулисаних средстава утврђује се на основу података о вредности средстава на дан 31. децембар у години која претходи тарифном периоду за регулисана средства на почетку тарифног периода, и на дан 31. децембар у години у којој почиње тарифни период за регулисана средства на крају тарифног периода.

Нето вредност регулисаних средстава која чине некретнине, постројења и опрема за транспорт природног гаса утврђује се на основу посебне евиденције о бруто, исправци и нето вредности некретнина, постројења и опреме применом годишњих стопа амортизације у складу са одлуком о начину, поступку и роковима за вођење књиговодствених евиденција за потребе регулације и спровођење поступка раздвајања рачуна по делатностима.

Бруто вредност некретнина, постројења и опреме која чине систем за транспорт природног гаса, одмерава се по историјском трошку, односно у износу исплаћене готовине или готовинских еквивалената или фер вредности накнаде дате у време стицања имовине.

У случају да оператор транспортног система изврши ревалоризацију вредности некретнина, постројења и опреме која чине систем за транспорт природног гаса, ефекти ревалоризације не уносе се у посебну евиденцију. За сваки тарифни период оператор транспортног система има обавезу да обезбеди посебну евиденцију о бруто, исправци и нето вредности некретнина, постројења и опреме која чине систем за транспорт природног гаса.

Нето вредност регулисаних средстава која чине остала нематеријална имовина, некретнине, постројења и опрема која су ангажована на обављању делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас утврђују се на основу података исказаним у пословним књигама, без обзира на начин одмеравања вредности имовине.

IV. 2.4. Стопа приноса на регулисана средства

Стопа приноса на регулисана средства се утврђује као номинални пондерисани просечни трошак капитала пре опорезивања оператора транспортног система.

Стопа приноса на регулисана средства се утврђује на последњи дан календарске године која претходи регулаторном периоду и непроменљива је у регулаторном периоду.

Номинални пондерисани просечни трошак капитала је пондерисани просек стопе приноса на сопствени капитал и пондерисане просечне стопе приноса на позајмљени капитал, према пондерима од 0,4 за сопствени капитал и 0,6 за позајмљени капитал и обрачунава се пре опорезивања применом формуле:

$$\text{ППТК} = (0,4 * \text{СК}) / (1 - \text{П}) + 0,6 * \text{ПК}$$

где су:

ППТК – стопа приноса на регулисана средства (у %);

СК – стопа приноса на сопствени капитал (у %);

П – стопа пореза на добит према важећим прописима (у %), и

ПК – пондерисана просечна стопа приноса на позајмљени капитал (у %).

Стопа приноса на сопствени капитал се утврђује применом модела вредновања дугорочних улагања (Capital Asset Pricing Model) применом формуле:

$$СК = Рф + \beta * (Рм - Рф)$$

где су:

СК – стопа приноса на сопствени капитал (у %);

Рф – стопа приноса на неризична улагања (у %);

β – бета коефицијент, и

(Рм – Рф) – премија за тржишни ризик (у %).

Стопа приноса на неризична улагања се утврђује на основу просечне номиналне каматне стопе задње три емисије државних динарских обвезница са доспећем од десет или више година издатих од стране Републике Србије.

Бета коефицијент одражава степен ризика улагања у делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас у односу на ризик инвестирања на тржишту и утврђује се упоредном анализом бета коефицијената са другим операторима транспортног система у земљи и окружењу (benchmarking).

Премија за тржишни ризик одражава додатни принос инвеститора изнад стопе приноса за неризична улагања за преузимање ризика инвестирања на тржишту и утврђује се упоредном анализом премија за тржишни ризик са другим операторима транспортног система у земљи и окружењу (benchmarking).

Позајмљени капитал у смислу овог поделања представља збир дугорочних обавеза и краткорочних финансијских обавеза којима се финансирају регулисана средства.

Пондерисана просечна стопа приноса на позајмљени капитал се утврђује као пондерисана просечна каматна стопа на укупно позајмљена средства којима се финансирају регулисана средства, при чему се као пондери узимају учешћа конкретних позајмљених средстава у укупно позајмљеним средствима.

Каматна стопа на позајмљена средства којима се финансирају регулисана средства је оправдана до нивоа обазриво, рационално и ефикасно позајмљених средстава.

У случају да оператор транспортног система не користи позајмљени капитал у смислу овог поделања пондерисана просечна стопа приноса на позајмљени капитал једнака је референтној каматној стопи на последњи дан календарске године која претходи регулаторном периоду а према подацима Народне банке Србије.

IV.2.5. Трошкови природног гаса за надокнаду губитака

Трошкови природног гаса за надокнаду губитака природног гаса у систему за транспорт природног гаса се утврђује на применом формуле:

$$ТГ_{\tau} = Г_{\tau} * ЦГ_{\tau}$$

где су:

$T_{ГТ}$ – трошкови природног гаса за надокнаду губитака природног гаса у периоду t (у динарима);

$G_{ГТ}$ – количина енергије природног гаса потребна за надокнаду губитака у систему за транспорт природног гаса у периоду t (у kWh), и

$C_{ГТ}$ – оправдана пондерисана просечна набавна цена природног гаса укључујући и све оправдане зависне трошкове набавке природног гаса за надокнаду губитака у периоду t (у динарима/kWh).

Количина енергије природног гаса потребног за надокнаду губитака у систему за транспорт природног гаса у периоду t се израчунава применом формуле:

$$G_{ГТ} = KI_{ГТ} * C_{ГТ} / (1 - C_{ГТ})$$

где су:

$KI_{ГТ}$ – количина енергије природног гаса која се испоручује из система за транспорт природног гаса у периоду t (у kWh), и

$C_{ГТ}$ – оправдана стопа губитака природног гаса у систему за транспорт природног гаса у периоду t (%).

Оправдана стопа губитака природног гаса у систему за транспорт природног гаса у регулаторном периоду одређује се на основу: остварених стопа губитака природног гаса у последње три године, анализе стања транспортног система и упоредне анализе остварених стопа губитака других оператора транспортног система у земљи и окружењу (benchmarking).

IV. 2.6. Усклађивање прихода (корекциони елемент)

Приход од услуга транспорта оператора транспортног система се усклађује применом корекционог елемента.

Усклађивање прихода од услуга транспорта се врши утврђивањем недовољно односно прекомерно оствареног прихода од услуга транспорта и његовим укључивањем у наредни тарифни период.

Корекциони елемент је износ којим се умањује или увећава приход од услуга транспорта за тарифни период за износ одступања оствареног прихода по основу реализованих тарифних елемената и регулисаних цена на које је дата сагласност за календарску годину која претходи тарифном периоду од оправданог прихода за календарску годину која претходи тарифном периоду обрачунатог на начин утврђен овом методологијом а на основу енергетских величина, трошкова и прихода остварених у календарској години која претходи тарифном периоду, односно у претходним календарским годинама за које корекција није извршена.

Корекциони елемент се обрачунава применом формуле:

$$KE_{ГТ} = (P_{aГТ} - P_{ГТ}) * (1 + I_{ГТ})$$

где су:

KE_T – корекциони елемент у периоду t (у динарима);

Pa_T – оправдани приход по основу обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас у календарској години која претходи тарифном периоду, обрачунат у складу са овом методологијом на основу остварених енергетских величина, трошкова и прихода (у динарима);

P_T - остварени приход по основу реализованих тарифних елемената и регулисаних цена на које је дата сагласност у календарској години која претходи тарифном периоду укључујући и износ из механизма за компензацију између оператора транспортног система (у динарима);

I_T – индекс потрошачких цена у Републици Србији у календарској години која претходи тарифном периоду, према објављеним подацима органа надлежног за послове статистике (у %), и

g – календарска година која претходи тарифном периоду.

У случају да се регулисане цене нису примењивале од почетка календарске године корекциони елемент се обрачунава само за период у коме су се регулисане цене примењивале.

Приход од услуга које нису услуге транспорта се не усклађује јер се обрачунавају на основу стварних трошкова.

Оператори транспортног система користе регулаторни рачун на коме се евидентирају подаци о износу корекционог елемента обрачунатог закључно са календарском годином која претходи тарифном периоду као и податке о износу прихода на основу којих је корекциони елемент обрачунат, при чему сваки оператор транспортног система користи само један регулаторни рачун.

IV. 2.7. Приходи од нестандартних услуга

Приходи од нестандартних услуга су приходи које оператор система остварује пружајући услуге на захтев купца односно корисника система или услуге у циљу отклањања последица поступања купца односно корисника система супротно прописима, на основу акта оператора транспортног система о ценама нестандартних услуга као што су: приходи по основу издавања одобрења са условима за извођење радова у заштитном појасу цевовода, приходи по основу обуставе испоруке природног гаса, приходи по основу издавања мишљења за потребе прибављања енергетске дозволе и други приходи.

IV. 2.8 Остали приходи

Остали приходи су приходи остварени ангажовањем ресурса намењених обављању делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, као што су: приходи по основу балансирања, приходи од активирања учинака и робе, добици од продаје регулисаних средстава, приходи по основу прекорачења уговореног капацитета, приходи по основу накнађених штета, приходи по основу уговореног повратног капацитета, приходи од аукцијске премије и други приходи.

IV. 3. Принципи механизма за компензацију између оператора транспортног система

Ако најмање два оператора транспортног система обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас на територији Републике Србије по регулисаним ценама, ти оператори заједнички примењују ову методологију и међусобно уговарају ефикасне механизме за компензацију, ради поравнања разлика које настају између прихода остварених применом акта о

заједничким ценама за приступ транспортним системима посматраним као целина и прихода који су одређени у складу са овом методологијом за сваки транспортни систем појединачно.

Оператори транспортних система у споразуму о примени ефикасног механизма за компензацију из става 1. уговарају међусобне обавезе у складу са следећим принципима:

- 1) обавеза поравнања се уговара у износу који се одређује као разлика:
  - прихода од услуга транспорта за период t утврђеног на основу тарифних елемената и тарифа за капацитет за Спојени транспортни систем у периоду t , и
  - прихода од услуга транспорта за период t утврђеног на основу тарифа и тарифних елемената одређених за сваки појединачни транспортни систем у периоду t у складу са овом методологијом;
- 2) износ разлике из подтачке 1) овог става утврђује Агенција пошто одреди заједничке цене приступа транспортним системима посматраним као целина;
- 3) у случају када се утврди да је разлика из подтачке 2) позитивна, оператор транспортног система је дужан да плати разлику другим операторима транспортног система код којих је разлика негативна, и
- 4) ради ефикасног поравнања разлика обавеза плаћања позитивне разлике из подтачке 3) овог става уговара се месечно у износу који представља $1/12$ разлике за период t . Рок за плаћање је 20. (двадесетог) у месецу за разлику обрачунату за претходни гасни месец.

V. ТАРИФНИ ЕЛЕМЕНТИ

Утврђују се тарифни елементи за капацитет на које се распоређује одобрени приход од услуге транспорта за тарифни период.

Одобрени приход од услуге транспорта за сваки тарифни период током регулаторног периода утврђује се на начин дефинисан одељком IV.2 као приход од услуге транспорта (за први тарифни период), односно поравнати приход од услуге транспорта (за остале тарифне периоде током регулаторног периода) и примењује се за обрачун оквирних референтних цена.

Током регулаторног периода након укључивања корекционог елемента за сваки тарифни период, за обрачун тарифа примењује се одобрени приход од услуге транспорта утврђен на начин дефинисан одељком IV.2 као кориговани приход од услуге транспорта.

Тарифни елемент је обрачунска величина која се утврђује за сваки тарифни период и на коју се распоређује одобрени приход од услуге транспорта оператора транспортног система.

Тарифни елементи за капацитет се утврђују за улазе у транспортни систем и за излазе из транспортног система.

Утврђују се три улаза у транспортни систем:

- 1) улаз транспортни систем, који је хомогени скуп свих улазних тачака које се повезују на излазне тачке из другог транспортног система (места повезивања два транспортна система);
- 2) улаз производња, који је кластер свих улазних тачака из производње, и
- 3) улаз складиште, који је улазна тачка из складишта природног гаса.

Утврђују се три излаза из транспортног система:

- 1) излаз домаћа потрошња, који је скуп свих излазних тачака домаћа потрошња;

- 2) излаз интерконектор, који је излазна тачка интерконектор, и
- 3) излаз складиште, који је излазна тачка у складиште природног гаса.

Тарифни елемент капацитет се утврђује на основу плана уговорених годишњих, кварталних, месечних, дневних и унутар-дневних капацитета у тарифном периоду.

Тарифни елементи за капацитет изказују се у kWh/дан.

V.1. Тарифни елементи за капацитет за улазе у транспортни систем

Тарифни елементи за капацитет за улазе у транспортни систем су:

- 1) „улазни капацитет из транспортног система“,
- 2) „улазни капацитет производња“ и
- 3) „улазни капацитет складиште“.

Тарифни елемент „улазни капацитет из транспортног система“ одређује се за све улазне тачке у транспортни систем у којима оператор транспортног систем преузима природни гас из другог транспортног система, и утврђује се као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на улазним тачкама из других транспортних система.

Тарифни елемент „улазни капацитет производња“ одређује се за све улазне тачке у транспортни систем у којима оператор транспортног система преузима природни гас од произвођача природног гаса и утврђује се као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на улазним тачкама из производње.

Тарифни елемент „улазни капацитет складиште“ одређује се за улазну тачку у транспортни систем у којој оператор транспортног система преузима природни гас из складишта природног гаса и утврђује се као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на улазној тачки из складишта.

Уколико најмање два оператора транспортног система обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас на територији Републике Србије, тарифни елементи за капацитет за улазе одређују се у складу са овим одељком, при чему се тарифни елемент „улазни капацитет из транспортног система“ одређује као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на улазним тачкама из става 2. овог одељка и планираних максималних дневних количина природног гаса на улазним тачкама која су места повезивања транспортних система који чине Спојени транспортни систем.

V.2. Тарифни елементи за капацитет за излазе из транспортног система

Тарифни елементи за капацитет за излазе из транспортног система су:

- 1) „излазни капацитет домаћа потрошња“,
- 2) „излазни капацитет интерконектор“ и
- 3) „излазни капацитет складиште“.

Тарифни елемент „излазни капацитет домаћа потрошња“ одређује се за све излазне тачке из транспортног система у којима оператор транспортног система испоручује природни гас крајњим купцима и дистрибутивним системима на територији Републике Србије и утврђује се као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на свим излазним тачкама у којима оператор транспортног система испоручује природни гас крајњим купцима и дистрибутивним системима.

Тарифни елемент „излазни капацитет интерконектор“ одређује се за све излазне тачке из транспортног система у којима оператор транспортног система испоручује природни гас у транспортни систем суседне државе и утврђује се као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на излазним тачкама из транспортног система у којима оператор транспортног система испоручује природни гас у транспортни систем суседне државе.

Тарифни елемент „излазни капацитет складиште“ одређује се за излазну тачку из транспортног система у којој оператор транспортног система испоручује природни гас у складиште природног гаса и утврђује се као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на излазној тачки у складиште.

Уколико најмање два оператора транспортног система обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас на територији Републике Србије, тарифни елементи за капацитет за излазе одређују се у складу са овим одељком, при чему се тарифни елемент „излазни капацитет домаћа потрошња“ одређује као збир планираних уговорених капацитета у тарифном периоду на излазним тачкама из става 2. овог одељка и планираних максималних дневних количина природног гаса на излазним тачкама која су места повезивања транспортних система који чине Спојени транспортни систем.

VI. РАСПОДЕЛА ОДОБРЕНОГ ПРИХОДА ОД УСЛУГЕ ТРАНСПОРТА НА ТАРИФНЕ ЕЛЕМЕНТЕ

Одобрени приход од услуге транспорта за тарифни период се распоређује на тарифне елементе за капацитет на улазе и на излазе из транспортног система.

VI.1. Расподела одобреног прихода од услуге транспорта на улазе и на излазе из транспортног система

Одобрени приход од услуге транспорта расподељује се на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем и на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система у зависности од планираних уговорених капацитета за сваки од тарифних елемената и у зависности од удаљености између сваке од улазних тачака и сваке од излазних тачака система за транспорт природног гаса.

Одобрени приход од услуге транспорта расподељује се на улазе у транспортни систем и на излазе из транспортног система у складу са следећим формулама:

$$\text{ОПТУ}_t = 0,5 * \text{ОПТ}_t$$

$$\text{ОПТИ}_t = 0,5 * \text{ОПТ}_t$$

где су:

ОПТ_t – одобрени приход од услуге транспорта у тарифном периоду t (у динарима);

ОПТУ_t – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем у тарифном периоду t (у динарима) и

ОПТИ_t – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система у тарифном периоду t (у динарима).

VI.1.1. Расподела прихода од услуге транспорта распоређеног на улазе

Делови одобреног прихода од услуге транспорта распоређени на улазе у транспортни систем утврђују се на основу пондерисане просечне удаљености за сваку од улазних тачака у транспортни систем.

VI.1.1.1. Пондерисана просечна удаљеност за улазну тачку

Пондерисана просечна удаљеност за сваку улазну тачку у транспортни систем се рачуна у складу са следећом формулом:

$$\text{ППУ}_{\text{ул}} = \sum_{\text{из}} (\text{КАП}_{\text{из}} * \text{У}_{\text{ул,из}}) / \sum_{\text{из}} \text{КАП}_{\text{из}}$$

где су:

$\text{ППУ}_{\text{ул}}$ – пондерисана просечна удаљеност за улазну тачку у транспортни систем (у km);

$\text{КАП}_{\text{из}}$ – планирани уговорени капацитет за сваку излазну тачку из транспортног система (у kWh/дан);

$\text{У}_{\text{ул,из}}$ – удаљеност између улазне тачке за коју се рачуна пондерисана просечна удаљености и сваке излазне тачке из транспортног система (у km).

VI.1.1.2. Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп улазних тачака

За хомогени скуп улазних тачака израчунава се јединствено пондерисано учешће и јединствени тарифни елемент.

Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп од „к“ улазних тачака се утврђује у складу са следећом формулом:

$$\text{ППУХ}_{\text{ул}} = \sum_{\text{к}} (\text{КАП}_{\text{ул,к}} * \text{ППУ}_{\text{ул,к}}) / \sum_{\text{к}} \text{КАП}_{\text{ул,к}}$$

где су:

$\text{ППУХ}_{\text{ул}}$ – пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп улазних тачака (у km);

$\text{КАП}_{\text{ул,к}}$ – планирани уговорени капацитет за сваку од „к“ улазних тачака из хомогеног скупа (у kWh/дан);

$\text{ППУ}_{\text{ул,к}}$ – пондерисана просечна удаљеност за сваку од „к“ улазних тачака из хомогеног скупа (у km).

VI.1.1.3. Пондерисана просечна удаљеност за улаз из складишта

Улазна тачка складиште је јединствена, те се пондерисана просечна удаљеност за улаз из складишта израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.1.1.

VI.1.1.4. Пондерисана просечна удаљеност за улаз из производње

Улазна тачка производња је јединствени кластер и чини је скуп улазних тачака у транспортни систем из производње, те се пондерисана просечна удаљеност за улаз производња израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.1.1. са удаљености улаза из производње који има највећи капацитет.

VI.1.1.5. Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп тачака улаз из других транспортних система

Улазне тачке из других транспортних система чине хомогени скуп од „к“ улазних тачака из других транспортних система за које се утврђује јединствени тарифни елемент улазни капацитет из транспортног система.

Пондерисана просечна удаљеност за сваку од улазних тачака из других транспортних система се израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.1.1.

Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп од „к“ улазних тачака из других транспортних система израчунава се у складу са формулом из тачке VI.1.1.2.

VI.1.1.6. Пондер трошка улаза у транспортни систем у одобреном приходу од услуге транспорта

Пондер трошка у одобреном приходу од услуге транспорта за сваки од улаза у транспортни систем „у“ у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем, се рачуна у складу са следећом формулом:

$$ПТУ_y = КАП_y * ППУ_y / \sum_y (КАП_y * ППУ_y)$$

где су:

ПТУ_у – пондер трошка за улаз „у“ у транспортни систем, у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем;

КАП_у – планирани уговорени капацитет за улаз „у“ у транспортни систем (у kWh/дан);

ППУ_у – пондерисана просечна удаљеност за улаз „у“ у транспортни систем (у km) и

у - улаз у транспортни систем из складишта, производње или другог транспортног система.

VI.1.1.7. Коначни пондери трошка улаза у транспортни систем у одобреном приходу од услуге транспорта

За улаз из складишта се утврђује попуст, тако да се коначни пондери трошка улаза у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем рачунају у складу са следећим формулама:

$$ПТУК_{СК} = (1 - КПУ_{СК}) * ПТУ_{СК}$$

$$ПТУКК_{ТС} = ПТУ_{ТС} + (КПУ_{СК} * ПТУ_{СК}) * (ПТУ_{ТС} / (ПТУ_{ТС} + ПТУ_{ПР}))$$

$$ПТУК_{ПР} = ПТУ_{ПР} + (КПУ_{СК} * ПТУ_{СК}) * (ПТУ_{ПР} / (ПТУ_{ТС} + ПТУ_{ПР}))$$

где су:

ПТУК_{СК} – коначни пондер трошка улаза складиште у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем;

КПУ_{СК} – 0,9 - коефицијент попушта за улаз складиште;

ПТУ_{СК} – пондер трошка за улаз складиште у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем;

- ПТУК_{тс} – коначни пондер трошка за улаз транспортни систем у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем;
- ПТУ_{тс} – пондер трошка за улаз транспортни систем у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем;
- ПТУК_{пр} – коначни пондер трошка за улаз производња у одобреном приходу од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем;
- ПТУ_{пр} – пондер трошка за улаз производња у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у транспортни систем.

VI.1.1.8. Расподела дела одобреног прихода од услуге транспорта на улазе

Расподела дела одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе капацитет по улазима у транспортни систем се израчунава у складу са следећим формулама:

$$\text{ОПТУ}_{\text{тс,т}} = \text{ПТУК}_{\text{тс}} * \text{ОПТУ}_{\text{т}}$$

$$\text{ОПТУ}_{\text{пр,т}} = \text{ПТУК}_{\text{пр}} * \text{ОПТУ}_{\text{т}}$$

$$\text{ОПТУ}_{\text{ск,т}} = \text{ПТУК}_{\text{ск}} * \text{ОПТУ}_{\text{т}}$$

где су:

ОПТУ_{тс,т} – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифни елемент „улазни капацитет из транспортног система“ у тарифном периоду т (у динарима);

ОПТУ_{пр,т} – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифни елемент „улазни капацитет производња“ у тарифном периоду т (у динарима) и

ОПТУ_{ск,т} – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифни елемент „улазни капацитет складиште“ у тарифном периоду т (у динарима).

VI.1.2. Расподела прихода од услуге транспорта распоређеног на излазе

Делови одобреног прихода од услуге транспорта распоређени на излазе из транспортног система утврђују се на основу тежинског просечног растојања за сваку од излазних тачака из транспортног система.

VI.1.2.1 Пондерисана просечна удаљеност за излазну тачку

Пондерисана просечна удаљеност за сваку излазну тачку из транспортног система рачуна се у складу са следећом формулом:

$$\text{ППУ}_{\text{из}} = \frac{\sum_{\text{ул}} (\text{КАП}_{\text{ул}} * U_{\text{из,у}})}{\sum_{\text{у}} \text{КАП}_{\text{ул}}}$$

где су:

ППУ_{из} – пондерисана просечна удаљеност за излазну тачку из транспортног система (у km);

КАП_{ул} – планирани уговорени капацитет за сваку улазну тачку из транспортног система (у kWh/дан);

$U_{из,уп}$ – удаљеност између излазне тачке за коју се рачуна пондерисана просечна удаљеност и сваке улазне тачке у транспортни систем (у km).

VI.1.2.2. Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп излазних тачака

Хомогени скуп излазних тачака се дефинише уколико постоји већи број излазних тачака у домаћу потрошњу, у интерконектор и у складиште. За хомогени скуп излазних тачака израчунава се јединствено пондерисано учешће и јединствени тарифни елемент.

Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп од „м“ излазних тачака утврђује се у складу са следећом формулом:

$$ППУX_{из} = \sum_m (КАП_{из,м} * ППУ_{из,м}) / \sum_m КАП_{из,м}$$

где су:

$ППУX_{из}$ – пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп излазних тачака (у km);

$КАП_{из,м}$ – планирани уговорени капацитет за сваку од „м“ излазних тачака из хомогеног скупа (у kWh/дан);

$ППУ_{из,м}$ – пондерисана просечна удаљеност за сваку од „м“ излазних тачака из хомогеног скупа (у km).

VI.1.2.3. Пондерисана просечна удаљеност за излаз у складиште

Излазна тачка складиште је јединствена, те се пондерисана просечна удаљеност за излаз у складиште израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.2.1.

VI.1.2.4. Пондерисана просечна удаљеност за излаз интерконектор

Излазна тачка интерконектор је јединствена, те се пондерисана просечна удаљеност за излаз интерконектор израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.2.1.

VI.1.2.5. Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп тачака излаз домаћа потрошња

Излазне тачке домаћа потрошња чине хомогени скуп од „м“ излазних тачака домаћа потрошња система за које се утврђује јединствени тарифни елемент излазни капацитет домаћа потрошња.

Пондерисана просечна удаљеност за сваку од излазних тачака домаћа потрошња се израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.2.1.

Пондерисана просечна удаљеност за хомогени скуп од „м“ излазних тачака домаћа потрошња се израчунава у складу са формулом из тачке VI.1.2.2.

VI.1.2.6. Пондер трошка излаза из транспортног система у одобреном приходу од услуге транспорта

Пондер трошка у одобреном приходу од услуге транспорта за сваки од излаза из транспортног система „и“ у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система, рачуна у складу са следећом формулом:

$$ПТИ_{и} = КАП_{и} * ППУ_{и} / \sum_{и} (КАП_{и} * ППУ_{и})$$

где су:

ПТИ_и – пондер трошка за излаз „и“ из транспортног система у делу одобреног прихода распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система;

КАП_и – планирани уговорени капацитет за излаз „и“ из транспортног система (у kWh/дан);

ППУ_и – пондерисана просечна удаљеност за излаз „и“ из транспортног система (у km) и

и - излаз из транспортног система у: складиште, интерконејтор или домаћу потрошњу.

VI.1.2.7. Коначни пондер трошка излаза из транспортног система у одобреном приходу од услуге транспорта

За излаз у складиште се утврђује попуст, тако да се коначни пондер трошка излаза у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система рачунају у складу са следећим формулама:

$$\text{ПТИК}_{\text{ск}} = (1 - \text{КПИ}_{\text{ск}}) * \text{ПТИ}_{\text{ск}}$$

$$\text{ПТИК}_{\text{дп}} = \text{ТУИ}_{\text{дп}} + (\text{КПИ}_{\text{ск}} * \text{ПТИ}_{\text{ск}}) * (\text{ПТИ}_{\text{дп}} / (\text{ПТИ}_{\text{дп}} + \text{ПТИ}_{\text{ин}}))$$

$$\text{ПТИК}_{\text{ин}} = \text{ПТИ}_{\text{ин}} + (\text{КПИ}_{\text{ск}} * \text{ПТИ}_{\text{ск}}) * (\text{ПТИ}_{\text{ин}} / (\text{ПТИ}_{\text{дп}} + \text{ПТИ}_{\text{ин}}))$$

где су:

ПТИК_{ск} – коначни пондер трошка за излаз у складиште у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система;

КПИ_{ск} – 0,9 - коефицијент попушта за излаз у складиште;

ПТИ_{ск} – пондер трошка излаз у складиште у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система;

ПТИК_{дп} – коначни пондер трошка за излаз домаћа потрошња у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система;

ПТИ_{дп} – пондер трошка излаза домаћа потрошња у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система;

ПТИК_{ин} – коначни пондер трошка за излаз интерконејтор у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система;

ПТИ_{ин} – пондер трошка излаз интерконејтор у делу одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из транспортног система.

VI.1.2.8. Расподела дела одобреног прихода од услуге транспорта на излазе

Расподела дела одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе по излазима у транспортни систем израчунава у складу са следећим формулама:

$$\text{ОПТИ}_{\text{дп,т}} = \text{ПТИК}_{\text{тс}} * \text{ОПТИ}_{\text{т}}$$

$$\text{ОПТИ}_{\text{ин,т}} = \text{ПТИК}_{\text{пг}} * \text{ОПТИ}_{\text{т}}$$

$$\text{ОПТИ}_{\text{СК,Т}} = \text{ПТИК}_{\text{СК}} * \text{ОПТИ}_{\text{Т}}$$

где су:

ОПТИ_{дп,т} – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифни елемент „излазни капацитет домаћа потрошња“ у тарифном периоду т (у динарима);

ОПТИ_{ин,т} – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифни елемент „излазни капацитет интеконектор“ у тарифном периоду т (у динарима) и

ОПТИ_{ск,т} – део одобреног прихода од услуге транспорта распоређен на тарифни елемент „излазни капацитет складиште“ у тарифном периоду т (у динарима).

VII. ТАРИФЕ

Тарифе се утврђују за сваки од тарифних елемената за капацитет из одељака V.1. и V.2. ове методологије.

У зависности од врсте уговореног капацитета (непрекидни капацитет или прекидни капацитет) тарифе се утврђују као тарифе за непрекидни капацитет и тарифе за прекидни капацитет, а у зависности од временског периода за који се капацитет уговара (година, квартал, месец, дан, часови), тарифе се утврђују као годишње тарифе, кварталне тарифе, месечне тарифе, дневне тарифе и унутардневне тарифе, тако да одговарају стандардним капацитетним производима који су утврђени у уредби која уређује мрежна правила о прорачуну и расподели капацитета за транспорт природног гаса.

Тарифе за прекидни капацитет су дневне тарифе за прекидни капацитет и тарифе за повратни капацитет које могу бити годишње, кварталне, месечне и дневне.

Тарифе по тарифним елементима за капацитет се изражавају у динарима/kWh/дан, заокружено на четири децимална места.

Тарифе по тарифним елементима за капацитет израчунава оператор транспортног система у складу да одељцима VII.1- VII.4. ове методологије.

Уколико најмање два оператора транспортног система обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом на територији Републике Србије, Агенција израчунава тарифе за капацитет по тарифним елементима за транспортне системе ових оператора који се посматрају као целина (један улазно излазни систем), у ком случају став 5. овог поглавља се не примењује.

VII. 1. Годишње тарифе за непрекидни капацитет

Годишње тарифе за непрекидни капацитет се израчунавају као количник одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на одговарајући тарифни елемент за капацитет у складу са пододељцима VI.1.1. и VI.1.2. и одговарајућег тарифног елемента из одељака V.1. и V.2. ове методологије, према следећим формулама:

$$\text{ТКУ}_{\text{ТС}} = \text{ОПТУ}_{\text{ТС,Т}} / \text{ПУКУ}_{\text{УТС}}$$

$$\text{ТКУ}_{\text{ПГ}} = \text{ОПТУ}_{\text{ПГ,Т}} / \text{ПУКУ}_{\text{ПГ}}$$

$$\text{ТКУ}_{\text{СК}} = \text{ОПТУ}_{\text{СК,Т}} / \text{ПУКУ}_{\text{СК}}$$

$$\text{ТКИ}_{\text{ДП}} = \text{ОПТИ}_{\text{ДП,Т}} / \text{ПУКИ}_{\text{ДП}}$$

$$\text{ТКИ}_{\text{ИН}} = \text{ОПТИ}_{\text{ИН,Т}} / \text{ПУКИ}_{\text{ИН}}$$

$$TKI_{ск} = ОПТИ_{ск,Т} / ПУКИ_{ск}$$

где су:

- ТКУ_{тс} – годишња тарифа за непрекидни капацитет за тарифни елемент „улазни капацитет из транспортног система“ (у динарима/kWh/дан);
- ТКУ_{пг} – годишња тарифа за непрекидни капацитет за тарифни елемент „улазни капацитет производња“ (у динарима/kWh/дан);
- ТКУ_{ск} – годишња тарифа за непрекидни капацитет за тарифни елемент „улазни капацитет складиште“ (у динарима/ kWh/дан);
- ТКИ_{дп} – годишња тарифа за непрекидни капацитет за тарифни елемент „излазни капацитет домаћа потрошња“(у динарима/kWh/дан);
- ТКИ_{ин} – годишња тарифа за непрекидни капацитет за тарифни елемент „излазни капацитет интерконектор“(у динарима/kWh/дан);
- ТКИ_{ск} – годишња тарифа за непрекидни капацитет за тарифни елемент „излазни капацитет складиште“ (у динарима/kWh/дан);
- ПУКУ_{тс} – тарифни елемент „улазни капацитет транспортни систем“, утврђен као планирани уговорени капацитет за тарифни период, на улазним тачкама у транспортни систем из других транспортних система (у kWh/дан);
- ПУКУ_{пг} – тарифни елемент „улазни капацитет производња“, утврђен као планирани уговорени капацитет за тарифни период, на улазним тачкама у транспортни систем из производње (у kWh/дан);
- ПУКУ_{ск} – тарифни елемент „улазни капацитет складиште“, утврђен као планирани уговорени капацитет за тарифни период, на улазној тачки у транспортни систем из складишта (у kWh/дан);
- ПУКИ_{дп} – тарифни елемент „излазни капацитет домаћа потрошња“, утврђен као планирани уговорени капацитет за тарифни период, на излазним тачкама из транспортног система ка домаћој потрошњи (у kWh/дан);
- ПУКИ_{ин} – тарифни елемент „излазни капацитет интерконектор“, утврђен као планирани уговорени капацитет за тарифни период, на излазној тачки из транспортног система ка интерконектору (у kWh/дан) и
- ПУКИ_{ск} – тарифни елемент „излазни капацитет складиште“, утврђен као планирани уговорени капацитет за тарифни период, на излазној тачки из транспортног система у складиште природног гаса (у kWh/дан).

Планирани уговорени капацитет за тарифни период за сваку од улазних ПУКУ (ПУКУ_{тс}, ПУКУ_{пг}, ПУКУ_{уск}) и сваку од излазних тачака са транспортног система ПУКИ (ПУКИ_{дп}, ПУКИ_{ин}, ПУКИ_{ск}) се израчунава у складу са следећом формулом:

$$ПУК = ПУКГ + ПУКК + ПУКМ + ПУКД + ПУКЧ$$

где су:

- ПУК – план уговорених капацитета за тарифни период (у kWh/дан);
- ПУКГ – план уговорених годишњих капацитета (у kWh/дан);
- ПУКК – план уговорених кварталних капацитета прерачунат на годишње капацитете (у kWh/дан);
- ПУКМ – план уговорених месечних капацитета прерачунат на годишње капацитете (у kWh/дан);

ПУКД – план уговорених дневних капацитета прерачунат на годишње капацитете (у kWh/дан);
ПУКЧ – план уговорених часовних капацитета прерачунат на годишње капацитете (у kWh/дан).

План уговорених кварталних, месечних, дневних и часовних капацитета прерачунат на годишње капацитете за тарифни период се рачунају у складу са следећим формулама:

$$\text{ПУКК} = 1.1 * \Sigma_k (\text{СФ}_k * \text{ПУК}_k * (\text{БДК}_k / \text{БДТП}))$$

$$\text{ПУКМ} = 1.2 * \Sigma_m (\text{СФ}_m * \text{ПУК}_m * (\text{БДМ}_m / \text{БДТП}))$$

$$\text{ПУКД} = 2 * \Sigma_m (\text{СФ}_m * \text{ПУК}_d * (1 / \text{БДТП}))$$

$$\text{ПУКЧ} = 2.2 * \Sigma_m (\text{СФ}_m * \text{ПУК}_ч * (1 / \text{БЧТП}))$$

где су:

СФ_к - сезонски фактор за одговарајући к-ти квартал;

СФ_м - сезонски фактор за одговарајући м-ти месец;

ПУК_к – план уговорених кварталних капацитета у одговарајућем к-том кварталу;

ПУК_м – план уговорених месечних капацитета у одговарајућем м-том месецу;

ПУК_д – план уговорених дневних капацитета у одговарајућем м-том месецу;

ПУК_ч – план уговорених часовних капацитета у одговарајућем м-том месецу;

БДК_к – број гасних дана у одговарајућем к-том кварталу;

БДМ_м – број гасних дана у одговарајућем м-том месецу;

БЧМ_м – број часова у одговарајућем м-том месецу;

БДТП – број гасних дана у тарифном периоду;

БЧТП – број часова у тарифном периоду.

VII.2. Тарифе за кварталне, месечне, дневне и унутардневне непрекидне капацитете

VII.2.1. Тарифе за кварталне, месечне и дневне непрекидне капацитете

Тарифе за кварталне, месечне и дневне непрекидне капацитете утврђују се у складу са следећом формулом:

$$\text{ТКК} = \text{НМКК} * \text{СФ} * \text{ТК} * \text{БД} / \text{БДТП}$$

где су:

ТКК – одговарајућа тарифа за кварталне, односно месечне, односно дневне непрекидне капацитете (у динарима/kWh/дан);

НМКК – ниво мултипликатора годишње тарифе за краткорочне капацитете који се примењује за израчунавање тарифа за непрекидне капацитете краће од годину дана из пододелјка VII.2.3;

СФ – сезонски фактор из пододелјка VII.2.4.;

ТК – одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет (у динарима/kWh/дан);

БД – број дана у кварталу, односно месецу, односно један за дневне капацитете;

БДТП – број дана у тарифном периоду.

VII.2.2. Тарифе за унутардневни непрекидни капацитет

Тарифе за унутардневни непрекидни капацитет утврђују се у складу са формулом:

$$\text{ТКУД} = \text{НМКК} * \text{СФ} * \text{ТК} * \text{Ч} / \text{БЧТП}$$

где су:

ТКУД – одговарајућа тарифа за унутардневне непрекидне капацитете (у динарима/kWh/дан);

ТК – одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет (у динарима/kWh/дан);

Ч – трајање унутардневног капацитета у часовима;

БЧТП - број часова у тарифном периоду

Тарифа за унутардневни непрекидни капацитет се утврђује за један час, а затим се множи са бројем часова за које је капацитет уговорен.

VII.2.3. Нивои мултипликатора за кварталне, месечне, дневне и унутардневне тарифе за непрекидни капацитет

Нивои мултипликатора годишње тарифе за непрекидни капацитет који се примењују за израчунавање тарифа за непрекидне капацитете краће од годину дана (НМКК) су:

- 1) 1,1 – за кварталне капацитете;
- 2) 1,2 – за месечне капацитете;
- 3) 2,0 – за дневне капацитете и
- 4) 2,2 – за унутардневне капацитете.

VII.2.4. Сезонски фактори

Сезонски фактори одражавају различите нивое коришћења транспортног система по месецима током године.

Тарифни елементи „улазни капацитет из транспортног система“, „улазни капацитет производња“, „улазни капацитет складиште“, „излазни капацитет домаћа потрошња“, „излазни капацитет интерконектор“ и „излазни капацитет складиште“ утврђују се применом нивоа сезонских фактора (СФ), који су утврђени за сваки месец током године на основу стварног коришћења транспортног система по месецима у претходних пет календарских година и који су приказани у следећој табели:

Месец	јануар	февруар	март	април	мај	јун	јули	август	септембар	октобар	новембар	децембар
Квартални	1.65	1.65	1.65	0.56	0.56	0.56	0.57	0.57	0.57	1.43	1.43	1.43
Месечни	2.08	1.54	1.33	0.69	0.52	0.48	0.55	0.53	0.63	0.94	1.45	1.91
Дневни	2.08	1.54	1.33	0.69	0.52	0.48	0.55	0.53	0.63	0.94	1.45	1.91
Унутарневни	2.08	1.54	1.33	0.69	0.52	0.48	0.55	0.53	0.63	0.94	1.45	1.91

VII.3. Дневне тарифе за прекидни капацитет

Дневна тарифа за прекидни капацитет једнака је одговарајућој дневној тарифи за непрекидни капацитет утврђеној у складу са поделељком VII.1.3. ове методологије.

VII.4. Тарифе за повратни капацитет

Тарифе за годишње, кварталне, месечне и дневне повратне капацитете израчунавају се у складу са следећим формулама:

$$\text{ТПКГ} = 0,1 * \text{ТК}$$

$$\text{ТПКК} = 0,1 * \text{ТККК}$$

$$\text{ТПКМ} = 0,1 * \text{ТККМ}$$

$$\text{ТПКД} = 0,1 * \text{ТККД}$$

где су:

ТПКГ – годишња тарифа за повратни капацитет за улаз из другог транспортног система, за улаз/излаз складиште гаса и за излаз интерконејтор (у динарима/kWh/дан);

ТК – одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет из поделељка VII.1.2 ове методологије (у динарима/kWh/дан);

ТПКК – квартална тарифа за повратни капацитет за улаз из другог транспортног система, за улаз/излаз складиште гаса и за излаз интерконејтор (у динарима/kWh/дан);

ТККК – одговарајућа квартална тарифа за непрекидни капацитет из поделељка VII.1.3 ове методологије (у динарима/kWh/дан);

ТПКМ – месечна тарифа за повратни капацитет за улаз из другог транспортног система, за улаз/излаз тачку складиште гаса и за излаз интерконејтор (у динарима/kWh/дан);

ТККМ – одговарајућа месечна тарифа за непрекидни капацитет из поделељка VII.1.3 ове методологије (у динарима/kWh/дан);

ТПКД – дневна тарифа за повратни капацитет за улаз из другог транспортног система, за улаз/излаз тачку складиште гаса и за излаз интерконејтор (у динарима/kWh/дан);

ТККД – одговарајућа дневна тарифа за непрекидни капацитет из поделељка VII.1.3 ове методологије (у динарима/kWh/дан).

VII.5. Тарифе за капацитет за Спојени транспортни систем

Тарифе за капацитет за Спојени транспортни систем израчунавају се у складу са одељком VII.5. ове методологије када најмање два оператора транспортног система обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас на територији Републике Србије.

Тарифе за капацитет за Спојени транспортни систем израчунава Агенција у складу са одељком VII. 5. ове методологије.

VII.5.1. Тарифе за годишњи непрекидни капацитет за Спојени транспортни систем

Тарифе за годишњи непрекидни капацитет за Спојени транспортни систем израчунавају се као количник заједничког одобреног прихода од услуге транспорта распоређених на одговарајући тарифни елемент за капацитет и одговарајућег тарифног елемента, према формули из одељка VII.1. ове методологије.

Заједнички одобрени приход од услуге транспорта је збир прихода од услуге транспорта свих оператора чији су системи део Спојеног транспортног система.

Заједнички одобрени приход од услуге транспорта расподељује се 50% на улазне тачке и 50% на излазне тачке из Спојеног транспортног система.

Утврђују се следећи тарифни елементи за Спојени транспортни систем:

- 1) тарифни елемент „улазни капацитет из транспортног система“ који се одређује као збир тарифних елемената „улазни капацитет из транспортног система“ свих оператора чији системи су део Спојеног транспортног система, умањен за планиране максималне дневне количине природног гасана улазној тачки у транспортни систем која је место повезивања транспортних система који чине Спојени транспортни систем;
- 2) тарифни елемент „улазни капацитет производња“ који се одређује као збир тарифних елемената „улазни капацитет производња“ свих оператора чији системи су део Спојеног транспортног система;
- 3) тарифни елемент „улазни капацитет складиште“ који се одређује као збир тарифних елемената „улазни капацитет складиште“ свих оператора чији системи су део Спојеног транспортног система;
- 4) тарифни елемент „излазни капацитет домаћа потрошња“ који се одређује као збир тарифних елемената „излазни капацитет домаћа потрошња“ свих оператора чији системи су део Спојеног транспортног система, умањен за планирану максималну дневну количину природног гаса на излазној тачки из транспортног система која је место повезивања транспортних система који чине Спојени транспортни систем (излаз који је повезан на улаз у други транспортни систем за природни гас);
- 5) тарифни елемент „излазни капацитет интерконектор“ који се одређује као збир тарифних елемената „излазни капацитет интерконектор“ свих оператора чији системи су део Спојеног транспортног система, и
- 6) тарифни елемент „излазни капацитет складиште“ који се одређује као збир тарифних елемената „излазни капацитет складиште“ свих оператора спојеног транспортног система.

Тежинско просечно растојање за сваку од улазних тачака, тежинско учешће сваког од улаза, коначна тежинска учешћа улаза због попушта за улаз складиште у делу заједничког одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за улазе у Спојени транспортни систем и расподела дела укупно одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на улазе у Спојени транспортни систем по улазима рачунају се на према формулама из пододељка VI.1.1. ове методологије.

Тежинско просечно растојање за сваку од излазних тачака, тежинско учешће сваког од излаза, коначна тежинска учешћа излаза због попушта за излаз складиште у делу заједничког одобреног прихода од услуге транспорта распоређеног на тарифне елементе за капацитет за излазе из Спојеног транспортног система и расподела дела заједничког прихода од услуге транспорта распоређеног на излазе Спојеног транспортног система по излазима рачунају се према формулама из пододељка VI.1.2. ове методологије.

Тарифе из става 1. одређене у складу са овом методологијом, примењују се на улазима и излазима из Спојеног транспортног система као референтне цене за годишњи непрекидни капацитет.

Тарифе из става 1. користе се за одређивање тарифа из пододељ. VII.5.2., VII.5.3. и VII.5.4. ове методологије.

Тарифе из става 1. и тарифе из пододељ. VII.5.2, VII.5.3. и VII.5.4. одређене у складу са овом методологијом примењују се као резервне цене стандардних капацитетних производа на улазима и излазима из Спојеног транспортног система, у складу са уредбом која уређује мрежна правила за прорачун и расподелу капацитета за транспорт природног гаса.

VII.5.2. Тарифе за кварталне, месечне, дневне и унутардневне непрекидне капацитете за Спојени транспортни систем

Тарифе за кварталне, месечне дневне и унутардневне непрекидне капацитете за Спојени транспортни систем рачунају се према формули из пододељака VII.2.1. и VII.2.2. с тим што се одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет за Спојени транспортни систем утврђује у складу са пододељком VII.5.1. ове методологије.

VII.5.3. Дневне тарифе за прекидни капацитет за Спојени транспортни систем

Дневне тарифе за прекидни капацитет за Спојени транспортни систем рачунају се према формули из одељка VII.3. с тим што се одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет за Спојени транспортни систем утврђује у складу са пододељком VII.5.1. ове методологије.

VII.5.4. Тарифе за повратни капацитет за Спојени транспортни систем

Тарифе за повратни капацитет за Спојени транспортни систем рачунају се према формули из одељка VII.4. с тим што се одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет за Спојени транспортни систем утврђује у складу са пододељком VII.5.1. ове методологије.

VIII. НАЧИН ОБРАЧУНА УСЛУГЕ ТРАНСПОРТА ПРИРОДНОГ ГАСА

VIII.1. Општа правила

Услуга транспорта природног гаса обрачунава се према уговореном капацитету применом тарифа за капацитет, односно тарифа за капацитет за Спојени транспортни систем (у даљем тексту заједно: тарифе за капацитет) које су утврђене у складу са овом методологијом увећане за аукцијску премију, ако је било аукцијске премије, обрачунатих износа умањења уговорених прекидних и непрекидних капацитета ако су прекинута, и обрачунатих накнада за прекорачење уговореног капацитета у случају прекорачења.

Обрачун услуге транспорта врши се у складу са Уредбом применом прописаног приступа променљиве цене која се плаћа.

Оператор транспортног система обрачунава услугу транспорта природног гаса према тарифама за капацитет које су у примени у време пружања уговорене услуге транспорта за коју издаје обрачун у складу са овом методологијом.

Уколико оператор транспортног система капацитет на улазној тачки и/или излазној тачки уговори капацитет на аукцијама на којима су захтеви за капацитетом били већи од расположивог капацитета који је понуђен на тој аукцији, услуга транспорта природног гаса обрачунава се тако што се на износ уговореног капацитета примењује тарифа за капацитет и износ остварене аукцијске премије.

Резервне цене капацитета на аукцијама једнаке су тарифама за капацитет које су одређене у складу са овом методологијом.

Услуга транспорта природног гаса уговорена за више гасних година, односно више тарифних периода, обрачунава се по тарифама утврђеним у складу са овом методологијом за гасну годину за коју је уговорен капацитет, које се увећавају за аукцијску премију ако је било аукцијске премије.

За једног корисника система тарифе за капацитет се примењују на уговорени капацитет за сваку улазну тачку у транспортни систем, односно излазну тачку из транспортног система, с тим што се услуга транспорта природног гаса уговорена коришћењем годишњег и кварталног капацитета обрачунава тако што се износ утврђен применом годишње, односно кварталне тарифе распоређује према броју обрачунских периода у години (12), односно кварталу (3).

За једног корисника система тарифе за повратни капацитет се примењују на уговорени повратни капацитет за улаз из другог транспортног система, за улаз/излаз из складишта гаса и за излаз интерконектор, с тим што се услуге транспорта природног гаса уговорена коришћењем годишњег и кварталног повратног капацитета обрачунава тако што се износ утврђен применом годишње, односно кварталне тарифе за повратни капацитет распоређује према броју обрачунских периода у години (12), односно кварталу (3).

Начин обрачуна услуге транспорта природног гаса уређују оператор транспортног система и корисник система, у складу са Законом, Уредбом, прописима о условима испоруке и снабдевања природним гасом, правилима којима се уређује рад транспортног система и овом методологијом.

VIII. 2. Обрачун услуге транспорта природног гаса по тарифама за дневни прекидни капацитет

Ако дође до прекида целокупног уговореног дневног капацитета или дела уговореног дневног капацитета (ограничење), сматра се да је прекид овако уговорене услуге транспорта трајао целог Гасног дана, без обзира на стварну дужину трајања прекида током тог Гасног дана.

У случају да у Гасном дану дође до прекида услуге транспорта уговорене коришћењем прекидних дневних капацитета, оператор транспортног система је дужан да том кориснику умањи обрачун услуге транспорта за износ једнак троструком износу тарифе за дневни непрекидни капацитет.

Месечни износ за услугу транспорта природног гаса за уговорени дневни прекидни капацитет по тарифним елементима за капацитет обрачунат применом одговарајуће дневне тарифе за прекидни капацитет, се умањује за месечни износ умањења у месецу „м“ утврђен у складу са следећом формулом:

$$\text{УДП}_m = 3 * \text{ТККД} * \sum \text{КДП}_i$$

где су:

- УДП_м – месечни износ умањења у месецу „м“ обрачунат за прекинуте дневне капацитете (у динарима);
- ТККД – одговарајућа дневна тарифа у месецу „м“ за непрекидни капацитет из пододељка VII.1.3 ове методологије (у динарима/kWh/дан) и
- Σ КДП_и – збир прекинутих уговорених дневних прекидних капацитета по данима у месецу „м“ (у kWh/дан).

VIII. 3. Обрачун накнаде за прекорачење уговореног капацитета

VIII.3.1.Обрачун накнаде за прекорачење уговореног капацитета корисника система

Накнада за коришћење капацитета већег од уговореног у обрачунском периоду се израчунава за сваки дан за који је прекорачење утврђено, за сваку улазну тачку у транспортни систем или излазну тачку из транспортног система, у складу са следећом формулом:

$$N_{пк} = 1,2 * ТККД * K_{п}$$

где су:

$N_{пк}$ - износ за прекорачење одговарајућег уговореног капацитета (у динарима);

ТКУД – одговарајућа тарифа за дневне непрекидне капацитете из пододељка VII.1.4 ове методологије (у динарима/kWh/дан) и;

$K_{п}$ – прекорачење уговореног капацитета, утврђено као разлика између енергије природног гаса у току једног дана преузете на улазној тачки или испоручене на излазној тачки и збира уговорених непрекидних и прекидних капацитета за одговарајућу улазну или излазну тачку једног корисника за тај дан (у kWh/дан).

VIII.3.2. Обрачун накнаде за прекорачење уговореног капацитета за више корисника система на једној улазној или излазној тачки транспортног система

Прекорачење уговореног капацитета за више корисника система на одређеној улазној или излазној тачки транспортног система се обрачунава на начин из пододељка VIII.3.1 ако је укупна преузета или испоручена дневна количина природног гаса свих корисника система у тој тачки већа од збира уговорених непрекидних и прекидних капацитета тих корисника система у тој тачки.

VIII. 4. Умањење услуге транспорта због прекида непрекидних капацитета

Умањење обрачуна услуге транспорта због неуредног извршавања услуге транспорта природног гаса од стране оператора транспортног система, утврђује се за сваки дан потпуног или делимичног прекида (ограничења) уговорених годишњих, кварталних, месечних, односно дневних непрекидних капацитета, на било којој улазној или излазној тачки са транспортног система, за сваки дан прекида преко пет дана у календарској години.

Умањење обрачуна услуге транспорта кориснику система због потпуног и делимичног прекида (ограничења) непрекидних капацитета, за сваки дан прекида преко пет дана у календарској години једнак је троструком износу тарифе за дневни непрекидни капацитет.

Укупни месечни износ за услугу транспорта природног гаса за уговорени непрекидни капацитет по тарифним елементима за капацитет се умањује за месечни износ умањења у месецу „м“ утврђен у складу са следећом формулом:

$$УПН_м = 3 * ТККД * (УНК_и - НК_и)$$

где су:

УПН_м – месечни износ умањења у месецу „м“ обрачунат за прекинуте непрекидне капацитете (у динарима);

ТККД – одговарајућа дневна тарифа у месецу „м“ за непрекидни капацитет из пододелка VII.1.3 ове методологије (у динарима/kWh/дан);

УНК_и – збир уговорених годишњих, кварталних, месечних и дневних непрекидних капацитета корисника система, на улазној или излазној тачки са транспортног система у којој је прекинут капацитет у сваком дану након што је било пет дана прекида у календарској години (у kWh/дан) и

НК – део уговореног непрекидног капацитета који није прекинут на улазној или излазној тачки са транспортног система у којој је прекинут капацитет у сваком дану након што је било пет дана прекида у календарској години (у kWh/дан).

IX. НАЧИН, ПОСТУПАК И РОКОВИ ЗА ДОСТАВУ ПОДАТАКА И ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ОДРЕЂИВАЊЕ ЦЕНЕ ПРИСТУПА СИСТЕМУ ЗА ТАРИФНИ ПЕРИОД

IX. 1. Редовно достављање података и документације

Оператор транспортног система дужан је да редовно доставља Агенцији следеће податке и документацију:

- 1) податке и документацију у складу са прописом којим се утврђује начин, поступак и рокови вођења књиговодствених евиденција, спровођење раздвајања рачуна по делатностима и достава података и документације за потребе регулације;
- 2) попуњене табеле инфо-правила за редовно извештавање које се објављују на сајту Агенције, у складу са динамиком дефинисаном у овим табелама, као и на захтев Агенције;
- 3) друге податке и документацију на захтев Агенције, у складу са Законом

IX.2. Начин достављања

Податке и документацију из одељака IX.1., IX.3. и IX.4. ове методологије оператор транспортног система доставља Агенцији у форми електронског документа или у писаној форми потписане од стране овлашћеног лица с тим да се попуњене табеле инфо-правила достављају у електронској форми на e-mail адресу Агенције

IX.3. Начин и рокови за одређивање цене за тарифни период

IX.3.1. Ако само један оператор транспортног система обавља делатност транспорта природног гаса и управљања транспортним системом за природни гас по регулисаним ценама на територији Републике Србије, тај оператор најкасније до 30. априла у години у којој почиње

тарифни период подноси захтев за давање сагласности на акт о ценама приступа транспортном систему за природни гас које је одредио за тај и све наредне тарифне периоде у регулаторном периоду.

У прилогу захтева из става 1. оператор транспортног система прилаже:

- 1) акт о ценама приступа транспортном систему у коме исказује прописане тарифе из одељака VII.1., VII.2., VII.3. и VII.4. ове методологије за тарифне периоде из става 1. овог пододељка;
- 2) попуњене табеле инфо-правила за израчунавање цена приступа систему за транспорт природног гаса које се објављују на интернет страници Агенције (www.aers.rs), и
- 3) друге податке на захтев Агенције.

IX.3.1.1. Сматра се да захтев за давање сагласности на акт о ценама приступа транспортном систему, није ни поднесен ако подаци и документација из пододељака IX.3. није достављена Агенцији у роковима и на начин утврђен овом методологијом.

IX.3.2. Ако најмање два оператора транспортног система обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас по регулисаним ценама на територији Републике Србије, сваки од њих најкасније до 30. априла у години у којој почиње тарифни период, доставља Агенцији следеће:

- 1) попуњене табеле инфо-правила за израчунавање цена приступа систему за транспорт природног гаса које се објављују на интернет страници Агенције (www.aers.rs), и
- 2) споразум о примени механизмима за компензацију закључен у складу са Уредбом и одељком IV. 3. ове методологије, и
- 3) друге акте на захтев Агенције.

IX.4. Измена цена

IX.4.1 Уколико на основу достаљених података и документације из одељака IX.1. Агенција у обављању послова из своје надлежности утврђене Законом утврди да оператор транспортног система применом регулисаних цена остварује приходе који су већи или мањи од одобреног прихода који се добија применом ове методологије, оператор транспортног система дужан је да у року од 30 дана од дана пријема захтева Агенције, поднесе захтев за давање сагласности на акт о ценама приступа систему за транспорт природног гаса..

IX.4.2. Уколико на основу достављених података и документације из одељка IX.1. Агенција у обављању послова из своје надлежности утврђене Законом утврди да оператори транспортних система применом заједничких цена приступа транспортним системима посматраним као целина остварују веће или мање приходе од заједничког оправданог прихода који се добија применом ове методологије, Агенција доноси одлуку о заједничким ценама приступа транспортним системима за природни гас посматраним као целина.

IX.4.3. У случају наступања разлога из одељка IV.2. став 9. ове методологије оператор транспортног система подноси Агенцији податке и документацију из одељка IX.3. ове методологије у прилогу захтева за измену акта о ценама који доноси, односно иницијативе за измену акта Агенције о заједничким ценама приступа транспортним системима за природни гас посматраним као целина.

X. ПРИМЕНА МЕТОДОЛОГИЈЕ

Уколико најмање два оператора обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас по регулисаним ценама на територији Републике Србије, ови оператори сагласно Уредби заједнички примењују ове методологије тако што:

- 1) редовно достављају податке и документацију у складу са овом методологијом;
- 2) примењују акт о заједничким ценама приступа транспортним системима за природни гас посматраним као целина који доноси Агенција у складу са Законом, и
- 3) уговарају механизме за компензацију ради поравнања прихода у складу са Уредбом и одељком IV.3. ове методологије.

У циљу спровођења поравнања које су уговорили оператори транспортних система у складу са поглављем IV.3. ове методологије, Агенција израчунава износ разлике прихода који настаје у периоду t по основу заједничке примене ове методологије. Износ разлике прихода и оператора транспортног система који овај износ дугује Агенција одређује у акту који доставља операторима транспортног система ради спровођења споразума из поглавља IV.3. ове методологије.

У акту о ценама који доноси оператор транспортног система уз сагласност Агенције, као и у акту о заједничким ценама приступа транспортним системима посматраним као целина који доноси Агенција, прописане тарифе за капацитет одређују се у складу са овом методологијом за предстојећи и све наредне тарифне периоде у регулаторном периоду (оквирне референтне цене) и исказују се у динарима/kWh/дан уз навођење временског трајања сваког тарифног периода у коме се примењују.

У случају да се 30 дана пре почетка аукција за годишње капацитете нису стекли услови за одређивање цена у складу са одељком IX.3. ове методологије, оператори транспортног система обрачунавају услугу транспорта природног гаса применом тарифа које су у важећем акту о ценама утврђене да се примењују за предстојећи тарифни период и све наредне тарифне периоде.

Приходе остварене од аукцијских премија оператори транспортних система користе за смањење тарифа за транспорт за наредни тарифни период, односно тарифне периоде.

Оператор транспортног система у складу са прописом који уређује мрежна правила за прорачун и расподелу капацитета дели са суседним оператором на једнаке делове приходе од аукцијских премија остварене продајом спојених капацитетних производа на заједничким аукцијама, осим ако друкчије није уговорено уз сагласност Агенције.

Агенција ће за потребе примене ове методологије објавити на својој интернет страници табеле инфо-правила која садрже обрасце за доставу економских и енергетско-техничких података за регулаторни и тарифни период и друге податке потребне за правилно исказивање података потребних за одређивање дозвољеног прихода и одређивање цена приступа транспортном систему, односно транспортним системима за природни гас посматраним ако целина, у складу са овом методологијом.

Одредбе ове методологије не примењују се на оператора транспортног система коме је актом Агенције одобрено изузеће од примене регулисаних цена.

Регулаторни период траје пет гасних година, изузев првог регулаторног периода који почиње од 1. октобра 2025. године и траје до 30. септембра 2028. године.

XI. НАЧИН И РОКОВИ ЗА СПОРОВОЂЕЊЕ КОНСУЛТАЦИЈА И ДОСТАВУ ПРЕДЛОГА ОКВИРНИХ РЕФЕРЕНТНИХ ЦЕНА

Најкасније до 1. јуна у години у којој почиње последњи тарифни период регулаторног периода Агенција у складу са Уредбом отпочиње спровођење периодичне консултације објављивањем на својој интернет страници предложених измена/допуна ове методологије, односно нове методологије и других информација у складу са Уредбом.

Оператор транспортног система за потребе спровођења завршне консултације најкасније до 1. октобра у години у којој почиње последњи тарифни период регулаторног периода, доставља Агенцији предлог акта о оквирним референтним ценама приступа транспортном систему које рачуна за све тарифне периоде наредног регулаторног периода у складу са предлогом методологије из става 1. овог поглавља, уз који прилаже:

- 1) попуњене табеле инфо-правила за израчунавање цена приступа систему за транспорт природног гаса које се објављују на сајту Агенције (www.aers.rs);
- 2) обрачун оквирних референтних цена приступа транспортном систему за све тарифне периоде у наредном регулаторном периоду, у складу са предложеном методологијом из става 1. овог поглавља, и
- 3) друге податке на захтев Агенције.

Ако више оператора обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, сваки од њих за потребе спровођења завршних консултација доставља Агенцији, најкасније до 1. октобра у години у којој почиње последњи тарифни период регулаторног периода, следеће:

- 1) попуњене табеле инфо-правила за израчунавање цена приступа систему за транспорт природног гаса које се објављују на сајту Агенције (www.aers.rs);
- 2) предлог споразума о механизмима за компензацију сачињен у складу са Уредбом и одељком IV.3. ове методологије, и
- 3) друге податке на захтев Агенције.

Подаци и документација из ст. 2.-3. овог одељка достављају у форми електронског документа или у писменој форми потписане од стране овлашћеног лица оператора транспортног система, с тим да се попуњене табеле инфо-правила достављају у електронској форми и на e-mail Агенције.

Агенција најкасније до 1. децембра године која претходи години у којој почиње нови регулаторни период спроводи завршне консултације објављивањем предлога оквирних референтних цена за тарифне периоде у новом регулаторном периоду и друге документације утврђене Уредбом.

У зависности од резултата завршних консултација Агенција може да измени ову или донесе нову методологију најкасније до 1. априла у години у којој почиње нови регулаторни период.

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

До првог образовања цена приступа систему за транспорт природног гаса у складу са одредбама ове методологије, оператори транспортног система примењују цене које су важиле и биле у примени на дан ступања на снагу ове методологије.

Услуга транспорта природног гаса за корисника система, до првог образовања цена приступа систему за транспорт природног гаса у складу са одредбама ове методологије, обрачунаваће се на основу цена по тарифним ставовима одређеним у складу са Одлуком о утврђивању

Методологије за одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса („Службени гласник РС“, број 93/12, 123/12, 5/14, 116/14, 30/15, 62/16, 111/17, 4/19, 78/22, 130/22 и 70/24).

Оператори транспортног система за природни гас ће најкасније до 30. априла 2025. године доставити Агенцији податке и доказе из подела IX.3.2. ове методологије за потребе одређивања заједничких цена приступа транспортним системима за природни гас посматраним као целина у складу са Законом и ово методологијом.